EUROOPA
KOMISJON

Brüssel, 13.5.2015
COM(2015) 258 final

Soovitus:

NÕUKOGU SOOVITUS,

milles käsitletakse Iirimaa 2015. aasta riiklikku reformikava

ja esitatakse nõukogu arvamus Iirimaa 2015. aasta stabiilsusprogrammi kohta

Soovitus:

NÕUKOGU SOOVITUS,

milles käsitletakse Iirimaa 2015. aasta riiklikku reformikava

ja esitatakse nõukogu arvamus Iirimaa 2015. aasta stabiilsusprogrammi kohta

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 121 lõiget 2 ja artikli 148 lõiget 4,

võttes arvesse nõukogu 7. juuli 1997. aasta määrust (EÜ) nr 1466/97 eelarveseisundi järelevalve ning majanduspoliitika järelevalve ja kooskõlastamise tõhustamise kohta,[1] eriti selle artikli 5 lõiget 2,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. novembri 2011. aasta määrust (EL) nr 1176/2011 makromajandusliku tasakaalustamatuse ennetamise ja korrigeerimise kohta,[2] eriti selle artikli 6 lõiget 1,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni soovitust[3],

võttes arvesse Euroopa Parlamendi resolutsioone[4],

võttes arvesse Euroopa Ülemkogu järeldusi,

võttes arvesse tööhõivekomitee arvamust,

võttes arvesse majandus- ja rahanduskomitee arvamust,

võttes arvesse sotsiaalkaitsekomitee arvamust,

võttes arvesse majanduspoliitika komitee arvamust

ning arvestades järgmist:

(1) Euroopa Ülemkogu kiitis 26. märtsil 2010 heaks komisjoni ettepaneku käivitada uus tööhõive ja majanduskasvu strateegia „Euroopa 2020”, mis põhineb majanduspoliitika tõhustatud koordineerimisel. Strateegia keskendub esmatähtsatele valdkondadele, kus on vaja võtta meetmeid Euroopa jätkusuutliku majanduskasvu potentsiaali ja konkurentsivõime suurendamiseks.

(2) 13. juulil 2010 võttis nõukogu komisjoni ettepanekute põhjal vastu soovituse liikmesriikide ja liidu majanduspoliitika üldsuuniste kohta ajavahemikuks 2010–2014 ning 21. oktoobril 2010 otsuse liikmesriikide tööhõivepoliitika suuniste kohta.

[1] EÜT L 209, 2.8.1997, lk 1.
[2] ELT L 306, 23.11.2011, lk 25.
[3] COM(2015) 258.
[4] P8_TA(2015)0067, P8_TA(2015)0068, P8_TA(2015)0069.

Neid kahte dokumenti koos nimetatakse koondsuunisteks ning liikmesriikidel paluti neid oma majandus- ja tööhõivepoliitikas arvesse võtta.

(3) Nõukogu võttis 8. juulil 2014 vastu soovituse Iirimaa 2014. aasta riikliku reformikava kohta ja esitas arvamuse Iirimaa 2014. aasta ajakohastatud stabiilsusprogrammi kohta. Kooskõlas määrusega (EL) nr 473/2013[5] esitas komisjon 28. novembril 2014 arvamuse Iirimaa 2015. aasta eelarvekava kohta[6].

(4) 28. novembril 2014 võttis komisjon vastu iga-aastase majanduskasvu analüüsi,[7] mis tähistab majanduspoliitika koordineerimise Euroopa poolaasta (2015) algust. Samal päeval võttis komisjon määruse (EL) nr 1176/2011 alusel vastu häiremehhanismi aruande,[8] milles nimetati Iirimaad liikmesriigina, mille olukorda tuleb põhjalikult analüüsida.

(5) Euroopa Ülemkogu kiitis 18. detsembril 2014 heaks prioriteedid investeeringute suurendamise, struktuurireformide kiirendamise ning vastutustundliku ja kasvu soodustava eelarve konsolideerimise tagamiseks.

(6) 26. veebruaril 2015 avaldas komisjon Iirimaa 2015. aasta riigiaruande[9]. Riigiaruandes hinnati Iirimaa edusamme 8. juulil 2014 vastu võetud riigipõhiste soovituste täitmisel. Riigiaruanne hõlmab ka vastavalt määruse (EL) nr 1176/2011 artiklile 5 tehtud põhjaliku analüüsi tulemusi. Komisjon järeldab oma analüüsi põhjal, et Iirimaal esineb makromajanduslik tasakaalustamatus, mis nõuab otsustavaid poliitikameetmeid ja erijärelevalvet. Konkreetsemalt lõpetas Iirimaa 2013. aastal ELi-IMFi finantsabiprogrammi ning praegu toimub seal programmijärgne järelevalve ja Euroopa poolaasta järelevalve. Hoolimata majanduse väljavaadete olulisest paranemisest on riske, mis nõuavad jätkuvalt erilist tähelepanu: era- ja avaliku sektori kõrge võlatase, finantssektori veel lahendamata probleemid, eelkõige seoses pankade kasumlikkusega, ning tööturu kohanemine, mida iseloomustab suur struktuurne töötus.

(7) Iirimaa esitas 29. aprillil 2015 oma 2015. aasta riikliku reformikava ja 30. aprillil 2015 oma 2015. aasta stabiilsusprogrammi. Selleks et võtta arvesse kõnealuste programmide omavahelisi seoseid, hinnati neid ühel ja samal ajal.

(8) Iirimaa suhtes kohaldatakse praegu stabiilsuse ja kasvu pakti paranduslikku osa. 2015. aasta stabiilsusprogrammi kohaselt kavatseb valitsus korrigeerida ülemäärase eelarvepuudujäägi 2015. aastaks, mis on kooskõlas nõukogu seatud tähtajaga. Pärast seda kavatseb valitsus saavutada keskpika perioodi eesmärgi – struktuurselt tasakaalustatud eelarve – aastaks 2019. Valitsus kavatseb vähendada 2015. aastal valitsemissektori nominaalse eelarvepuudujäägi 2,3 %-ni SKPst ning jõuda 2019. aastal 0,7 % ülejäägini SKP-st. Stabiilsusprogrammi kohaselt peaks valitsemissektori võla suhe SKP-sse 2014. aasta 109,7 %-st vähenema 2015. aastal 105,0 %-ni ja 2019. aastaks järk-järgult 89,4 %-ni SKP-st. Eelarveprognooside aluseks olev makromajanduslik stsenaarium on 2015. aastal soodne ja 2016. aastal usutav. Komisjoni 2015. aasta kevadprognoosi põhjal võib eeldada ülemäärase eelarvepuudujäägi õigeaegset ja kestvat korrigeerimist 2015. aastaks. Aastatel 2011–2015 jääb eelarve konsolideerimise määr hinnangute kohaselt allapoole soovitatud

[5] ELT L 140, 27.5.2013, lk 11.
[6] C(2014) 8803 final.
[7] COM(2014) 902.
[8] COM(2014) 904.
[9] SWD(2015) 27 final.

taset, kuid programmi raames ja pärast selle lõppu võetavate kaalutlusõiguslike meetmete summa on kooskõlas nõuetega. Eeldusel, et ülemäärane eelarvepuudujääk korrigeeritakse õigeaegselt ja kestvalt, nagu planeeritud, hakatakse alates 2016. aastast Iirimaa suhtes kohaldama stabiilsuse ja kasvu pakti ennetuslikku osa. Alates 2016. aastast kavandatud eelarvepuudujäägi eesmärkide toetuseks ja keskpika perioodi eesmärgi saavutamiseks võetavaid meetmeid ei ole piisavalt täpselt kirjeldatud. Seetõttu näib, et komisjoni 2015. aasta kevadprognoosi põhjal on oht, et 2016. aastal kaldutakse keskpika perioodi eesmärgi poole liikumiseks nõutavast kohandusest oluliselt kõrvale, ning nimetatud aastal on vaja täiendavaid struktuurimeetmeid. Nõukogu on stabiilsusprogrammile antud hinnangu põhjal ja komisjoni 2015. aasta kevadprognoosi arvesse võttes seisukohal, et on oht, et Iirimaa ei täida stabiilsuse ja kasvu pakti nõudeid.

(9) Maksureformid on aidanud eelarvet kohandada, kuid võimalik on veelgi vähendada moonutusi ning parandada maksusüsteemi tõhusust ja selle majanduskasvu soodustavat ja keskkonnahoidlikku mõju. Omandimaksu puhul on mindud üle püsivale maksustamisele, kuid maksubaas on endiselt suhteliselt kitsas, sest teatavad mitteeluruumid on maksustamise alt välja jäetud. Tööjõu maksustamine ei ole piisavalt lihtne, sest sotsiaalkindlustusmaksed on keerulised. Tarbimis- ja keskkonnamaksude maksubaasi piiravad vähendatud määrad ja vabastused. Null- ja vähendatud määr muudab käibemaksu vähem tõhusaks kui ELis keskmiselt ning näib, et puudub selliste maksukulude igasugune süstemaatiline hindamine. Keskkonnamaksude mõjususe parandamise ja keskkonnakahjulike subsiidiumide kaotamise osas on veel edasiminekuruumi. Hiljutised muudatused maksuresidentsuse reeglites on tervitatavad, isegi kui nende mõju hindamine võib võtta aega. Viimastel aastatel on ette võetud ulatuslikud eelarveraamistiku reformid. Uued eeskirjad ja menetlused, eelkõige keskpika perioodi kuluraamistikus, peaksid eeldatavalt aitama vältida protsüklilist eelarvepoliitikat ning need on riigi rahanduse jätkusuutlikkuse jaoks olulised. Siiski on valitsusel seniste eeskirjade alusel ulatuslik kaalutlusõigus muuta kulude ülemmäärasid väljaspool eelnevalt kindlaks määratud tingimuslikke kohustusi ja see nõrgendab keskpika perioodi eelarvekavasid.

(10) Avaliku sektori kulutused tervishoiule on suhteliselt kõrged, ehkki elanikkonna terviseseisundi näitajad ei ole üldiselt paremad kui ülejäänud ELis. Viimastel aastatel on õnnestunud tõhusust suurendada. Siiski vajab tervishoiusüsteem sügavamaid struktuurireforme, et hoida eeldatavat kulude suurenemist kontrolli all ja säilitada rahvastiku vananemise tingimustes tervisenäitajad soodsatena. Iirimaa eesmärk on kehtestada keskpikas perspektiivis üldine ühetasandiline tervisekindlustussüsteem ja ta rakendab selleks „Tuleviku tervishoiu” strateegia raames reforme. Üldise tervisekindlustuse kehtestamiseks astutakse vahe-etapi samme, et lahendada mõned pakilisemad probleemid ja parandada kulutasuvust. E-tervise vahendite tulemusliku kasutuselevõtuga, tegevuspõhise rahastamisega ja paremate tavadega ravimite väljakirjutamisel on kulutasuvust võimalik oluliselt suurendada. Samal ajal on veel võimalusi vähendada riiklikke kulutusi ravimitele, eriti patentravimitele – need kulutused ületavad oluliselt ELi keskmist.

(11) Iirimaal on sellise rahvastiku osakaal, kes elab nn madala tööhõivega leibkondades, üks ELi suuremaid. Selle tulemuseks on tõsised sotsiaalsed probleemid ja suurem laste vaesuse risk. Kuna madal tööhõive on eriti ulatuslik üksikvanemaga perekondades, on madala tööhõivega leibkondades elavate laste osakaal peaaegu kolm korda suurem kui ELis keskmiselt. Mõningate sotsiaaltoetuste maksmise tingimuste muutmisega on saavutatud teatavaid edusamme seal, kus esineb rohkem

tööturult kõrvalejäämist. Täistööaega hõlmav lastehoid on siiski endiselt piiratud kättesaadavusega ja kulukas, mis takistab naiste ja üksikvanemate osalemist tööturul.

(12) Tänu tugevamale makromajanduslikule keskkonnale on VKEde üldine olukord paranenud, kuid nende finantsseisundis on suuri erinevusi: suhteliselt väike osa neist kannatab endiselt varasemast ajast pärit probleemide küüsis ja vajab sektori finantsvõimenduse täiendavat vähendamist. Krediidinõudlus on samuti hakanud näitama taastumise märke. VKEd toetuvad oma investeeringutes jätkuvalt esmajoones pankade rahastusele, sellal kui pangavälised allikad on suhteliselt vähe arenenud. Majanduse ja sisemaise nõudluse taastudes laenude pakkumine tõenäoliselt väheneb, kui just krediidikanalid piisavalt ei taastu ja rahastamisallikaid ei mitmekesistata; see on investeeringute ja majanduskasvu oluliseks eelduseks. Käima on lükatud märkimisväärsed poliitikaalgatused, et toetada VKEde juurdepääsu rahastamisele ja pakkuda neile uusi, pikema kestusega tooteid. Need hõlmavad Iirimaa Strateegilise Panganduse Korporatsiooni (SBCI), Iirimaa Strateegiliste Investeeringute Fondi (ISIF) ja muude süsteemide loomist. Ent mõnda nendest süsteemidest on siiani kasutatud vähe ning SBCI ja ISIFi tulemuslikkust ja mõju saab hinnata üksnes kogemuste põhjal.

(13) Iirimaa on teinud suuri edusamme omamaiste pankade kokkutõmbamisel, restruktureerimisel ja rekapitaliseerimisel. Pankade rahastamisprofiilid on normaliseerunud ja kasumlikkus aina paraneb. Siiski on varasemast ajast üle kandunud probleemid endiselt kriitilised. Suur viivislaenude hulk kahaneb üsna aeglaselt ja surub jätkuvalt alla pankade suutlikkust toetada majanduse elavnemist. Sellised laenud moodustasid 2014. aasta neljandas kvartalis kolme peamise kodumaise panga kõigist laenudest 23,2 %, mis on ELi üks kõrgemaid näitajaid. Kuigi pangad täidavad endiselt oma hüpoteeklaenuvõlgade vähendamise eesmärke, on kõige pikema tähtajaga võlgnevused (üle 720 päeva) aina kasvanud, ulatudes 2014. aasta neljandas kvartalis 9,8 %-ni kogu laenujäägist. Jätkusuutlike restruktureerimislahenduste rakendamisel on saavutatud edu: aprillis nõudis Iirimaa keskpank, et 2015. aasta lõpuks oleks pankadel olemas lahendused enamiku laenuvõtjate jaoks. Siiski on pangad jäänud lootma peamiselt standardsetele enesepiiramistehnikatele, mis hõlmavad pigem põhisumma- või intressimaksete ajatamist kui mõlema vähendamist. Jätkuvalt kasutavad pangad ulatuslikult ka kohtumenetlusi, et panna võlgnikke end liigutama. Kavandatav võlgade keskregistri kasutuselevõtt on edenenud aeglaselt, kuigi see on järelevalve, laenude väljastamise ja riskijuhtimise parandamisel otsustava tähtsusega.

(14) Tööturu olukord on alates 2013. aastast paranenud, töökohtade loomine erasektoris on saanud uut hoogu ja töötus on pidevalt langenud. Siiski on töötuse määr endiselt kõrge ning pikaajaline töötus on jätkuvalt suur probleem. On oht, et osa tsüklilisest töötusest võib muutuda struktuurseks, sest majanduse tasakaalustumise käigus on ilmnenud oskuste mittevastavus tööturu vajadustele. Noorte töötus on endiselt palju suurem kui enne kriisi. Töötute aktiveerimise reformid on viimastel aastatel jõudsalt edenenud, kuid mõned murekohad on jäänud seoses seniste aktiveerimismeetmete ja koolitusprogrammide tulemuslikkusega ning tööturuasutuste suutlikkusega tegutseda vajalikus ulatuses. Hiljuti käivitatud algatus JobPath on positiivne areng, kuid selle tulemuslikkust on veel vaja kontrollida. Minevikus ei ole täiendusharidus- ja -koolitussüsteem suutnud anda seda tüüpi oskusi, mida vajab tasakaalustatud majandus, reforme on aga alustatud alles hiljaaegu.

(15) Kulud õigusteenustele on endiselt suuremad ja neid tuleb ikka veel korrigeerida kooskõlas muude kutseteenustega. Korrigeerimine on oluline, sest õigusteenused on

sisendiks kõikides majandussektorites ja nende kulud mõjutavad Iirimaa konkurentsivõimet. Õigusteenuste õigusraamistiku reform eesmärgiga suurendada konkurentsi ja vähendada kulusid on pikaajaline projekt, mille ametivõimud tahavad kindlalt läbi viia. Siiski ei ole õigusteenuste reguleerimise seadust, mis avaldati 2011. aastal, veel vastu võetud. Lisaks sellele on kulude tegelik vähendamine võimalik ainult siis, kui õigusraamistikku jäävad alles kavandatud konkurentsi soodustavad ja kulude vähendamisele suunatud sätted ning kui õigusteenuste reguleerimisasutus, mis peatselt luuakse, need enda antavatesse määrustesse inkorporeerib. Seepärast jälgib komisjon Euroopa poolaasta raames edaspidigi sel alal tehtavaid edusamme.

(16) Komisjon on Euroopa poolaasta raames Iirimaa majanduspoliitikat põhjalikult analüüsinud ja avaldanud tulemused 2015. aasta riigiaruandes. Ta on hinnanud ka stabiilsusprogrammi ja riiklikku reformikava ning varasematel aastatel Iirimaale esitatud soovituste järelmeetmeid. Hindamisel on arvesse võetud kõnealuste dokumentide asjakohasust Iirimaa eelarve- ja sotsiaal-majanduspoliitika jätkusuutlikkuse seisukohast, aga ka nende vastavust ELi normidele ja juhistele, pidades silmas vajadust tugevdada Euroopa Liidu üldist majandusjuhtimist, lisades ELi tasandi panuse riigi tasandil tehtavatesse otsustesse. Euroopa poolaasta raames koostatud soovitused kajastuvad allpool esitatud soovitustes 1–4.

(17) Võttes arvesse kõnealust hindamist, on nõukogu Iirimaa stabiilsusprogrammiga tutvunud ja tema arvamus[10] selle kohta kajastub eelkõige soovitustes 1 ja 2.

(18) Komisjoni põhjalikust analüüsist ja kõnealusest hindamisest lähtudes on nõukogu riikliku reformikava ja stabiilsusprogrammi läbi vaadanud. Määruse (EL) nr 1176/2011 artikli 6 alusel antud nõukogu soovitused kajastuvad allpool esitatud soovitustes 1 ja 4.

(19) Komisjon on Euroopa poolaasta raames analüüsinud ka kogu euroala majanduspoliitikat. Sellele analüüsile tuginedes on nõukogu esitanud konkreetsed soovitused liikmesriikidele, kelle vääringuks on euro. Iirimaa peaks tagama ka nende soovituste täieliku ja õigeaegse rakendamise,

SOOVITAB Iirimaal võtta aastatel 2015–2016 järgmisi meetmeid.

1. Kõrvaldada ülemäärane puudujääk 2015. aastal püsivalt. Kohandada eelarvet 2016. aastal 0,6 % SKTst keskpika perioodi eesmärgi suunas. Kasutada ära oodatust parematest majandus- ja finantstingimustest tulenevat soodsat olukorda, et kiirendada eelarvepuudujäägi ja võla vähendamist. Piirata senist kaalutlusõigust muuta kulutuste ülemmäärasid väljaspool konkreetseid, eelnevalt kindlaks määratud tingimuslikke kohustusi. Laiendada maksubaasi ja vaadata üle maksukulud, sealhulgas käibemaksult.

2. Võtta meetmeid, et suurendada tervishoiusüsteemi kulutasuvust, sealhulgas vähendada kulutusi patentravimitele ja rakendada järk-järgult asjakohased ravimite väljakirjutamise tavad. Võtta kogu tervishoiusüsteemis kasutusele tegevuspõhine rahastamine.

3. Astuda samme, et suurendada leibkondade tööhõive intensiivsust ja vähendada laste vaesusriski, kehtestades tööle naasmise korral hüvitiste ja täiendavate toetuste järkjärgulise kaotamise ning muutes taskukohase täistööaega hõlmava lastehoiu paremini kättesaadavaks.

[10] Vastavalt nõukogu määruse (EÜ) nr 1466/97 artikli 5 lõikele 2.

4. Viia 2015. aasta lõpuks lõpule valdava osa tasumata hüpoteeklaenude jätkusuutlik restruktureerimine ja tugevdada Iirimaa keskpanga rakendatavat järelevalvekorda. Tagada raskustes olevatele VKEdele antud laenude ja tasumata ärikinnisvaralaenude restruktureerimislahenduste jätkusuutlikkus, hinnates täiendavalt pankade tulemusi nende endi seatud eesmärkide alusel. Astuda vajalikke samme, tagamaks, et võlgade keskregister hakkaks 2016. aastaks tööle.

Brüssel,

Nõukogu nimel
eesistuja